

Protikorupčné minimum miestnej samosprávy 2010:

Prehľad základných odporúčaní pre transparentnú samosprávu

Ivan Rončák - Tomáš Jacko

október 2010

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENSKO

Prečo je korupcia na miestnej úrovni problém?

- Nedostatok zdrojov
- Nespravodlivosť v prístupe k službám obce
- Narušená dôvera obyvateľov v miestnu samosprávu a z toho plynúce škody pre obec / vedenia obce

Čo je dôležité?

- 1. Ako verejnosť korupciu v samospráve vníma?
(Focus pre TIS, November 2007)
- 2. Ako obce a mestá reagujú?
- Čo môže urobiť starosta / miestny poslanec?

Korupcia je vo vašej samospráve ...

... veľmi rozšírená	6,4
... dosť rozšírená	30,2
... málo rozšírená	20,3
... vôbec neexistuje	7,3
...existuje, ale jej rozšírenosť nevie posúdiť	24,4
nemá názor	11,5

Oblasti, v ktorých dochádza ku korupcii

Obsadzovanie pracovných miest	50,6
Predaj obecných pozemkov	40,8
Vydávanie povolení	40,6
Verejné obstarávanie	36,3
Stavebné konania	35,2
Prenájom nebytových priestorov	32,9
Prenájom bytov	27,5
Predaj bytov do osobného vlastníctva	26,1

Najrozšírenejšie formy korupčného správania v obci

Klientelizmus	51,0
Rodinkárstvo	42,0
Poskytovanie peňažných darov	21,6
Korupcia v našej obci neexistuje	10,2
Poskytovanie vecných darov	9,5
Poskytovanie rôznych výhod, ako napr. rekreácie, zľavy, služobné cesty	8,3
Iné	0,3
nevie, nemá názor	17,5

Opatrenia na obmedzenie korupcie

Zverejňovanie všetkých informácií	44,7
Zmeny legislatívy	34,3
Medializácia korupčných praktík	24,0
Posilnenie represie (polícia, súdy)	23,9
Posilnenie NKÚ	20,7
Odbúranie klientelizmu	16,5
Iné	0,4
Korupcia v našej obci neexistuje	6,8
Nevie, nemá názor	8,0

Opatrenia

V princípe, také, ktoré znižujú korupciu:

$$K = M + VvR - T$$

M - politické rozhodnutie

VvR = voľnosť v rozhodovaní (Umožňujú pravidlá široký výklad?
Je možné obísť ich?)

T = transparentnosť – zverejňovať všetko, čo je zverejniť možné

(prof. Robert Klitgaard)

Dôležité oblasti

- 1) Nakladanie s verejným majetkom
- 2) Personálna politika
- 3) Politika participácie verejnosti na rozhodovaní miestnej samosprávy
- 4) Politika prístupu k informáciám o fungovaní miestnej samosprávy
- 5) Politika etiky
- 6) Mediálna politika

Dôležité oblasti

- 7) Politika územného plánovania a stavebného úradu
- 8) Rozhodovanie o pridelovaní dotácií/grantov
- 9) Politika transparentnosti v mestských firmách
- 10) Politika verejného obstarávania a politika zabezpečovania služieb
- 11) Pravidlá transparentného rozpočtovania a informovania verejnosti o rozpočte
- 12) Politika pridelovania bytov a miest v sociálnych zariadeniach

1) Nakladanie s verejným majetkom

- Pred predajom / nájmom **zverejňovať analýzy využitia majetku s dopadmi na obec**, pred vyhlásením majetku za prebytočný o tom uskutočniť verejnú diskusiu.
- Pri predajoch a nájmoch používať **súťažné metódy vždy, keď je to efektívne**, nielen vtedy, keď to prikazuje zákon.
- Pri predajoch a nájmoch používať **elektronické aukcie** – vždy, keď je to efektívne.

1) Nakladanie s verejným majetkom

- Súťažné podklady zostavovať tak, aby **jediným kritériom** pri vyhodnocovaní ponúk bola **cena** (všetky ostatné kritériá zohľadniť v súťažných podkladoch).
- **Informácie o výsledku obchodných verejných súťaží** vrátane zápisnice z procesu predaja / nájmu majetku zaslať všetkým uchádzačom a trvalo zverejniť na oficiálnej internetovej stránke.
- Zverejňovať **dopadové štúdie** na obec v prípade prijatia úveru.
- Do nájomných zmlúv vždy zahrnúť **možnosť vypovedania zmluvy** zo strany obce.

2) Personálna politika

- Realizovať **výberové konania** aj na miesta **referentov**.
- Pri výberových konaniach používať vždy **aj písomné testy**.
- Upraviť riešenie **konfliktu záujmov členov výberovej komisie** a trvalo ho zverejniť.
- Výberové konania **sprístupniť verejnosti**.
- Zaviesť **zákaz menovať blízke osoby** a zamestnancov iných spoločníkov týchto obchodných spoločností za zástupcov obce do obchodných spoločností s majoritou obce.

2) Personálna politika

- Zverejňovať **informácie** o konaní **výberového konania** min. 7 dní vopred na internetovej stránke obce.
- Zaslať uchádzačom a trvalo zverejniť na internetovej stránke obce **zápisnice z výberového konania** obsahujúce min. charakteristiku obsadzovaného miesta, dátum zverejnenia informácie o voľnom pracovnom mieste, počet a mená uchádzačov, mená, priezviská a titul členstva členov v komisii, sumárne hodnotenie komisie a poradie uchádzačov po hodnotení.

3) Politika participácie verejnosti na rozhodovaní miestnej samosprávy

- Zaviesť pravidlá pre konanie **zhromaždenia obyvateľov obce**.
- Zaviesť pravidlá umožňujúce občanovi **vystúpiť na zasadnutí OcZ k ľubovoľnému bodu**.
- Sprístupniť verejnosti **rokovania komisií OcZ a rady obce vrátane práva vystúpiť na týchto zasadnutiach**.
- Zaviesť pravidlá pre **participatívne rozpočtovanie**.
- Zverejňovať **video záznamy a zvukové záznamy** z rokovania OcZ na internetovej stránke obce.

3) Politika participácie verejnosti na rozhodovaní miestnej samosprávy

- Zaviesť pravidlo, že **zásadné dokumenty** týkajúce sa fungovania obce (najmä zásady hospodárenia s majetkom, zásady rozpočtovania, program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, štatút mesta, rokovacie poriadky orgánov mesta) podliehajú pravidlám prerokovania a schvaľovania **rovnako ako všeobecne záväzné nariadenia obce** (§ 6 zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).
- Zverejniť **kontaktné údaje** na starostu a poslancov a zabezpečiť jednoduchú identifikáciu príslušnosti poslanca k volebnému obvodu a častiam obce.
- Zaviesť rýchly a verejný spôsob **riešenia podnetov** občanov.

4) Politika prístupu k informáciám

- Na internetovej stránke obce zverejňovať **výročnú správu** obce.
- Na internetovej stránke obce zaviesť **elektronickú úradnú tabuľu** vrátane archívu.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejňovať **pozvánky a zápisnice** zo všetkých verejných schôdzí.

5) Politika etiky

- Prijat' **Etický kódex** volených predstaviteľov obce a Etický kódex zamestnancov obce a obecných organizácií.
- Predkladať **rozšírené majetkové priznania** starostu a poslancov (napr. v štruktúre projektu *politikaopen* od Aliancie Fair-play) a zverejňovať ich spolu s potvrdením o podanom daňovom priznaní na internetovej stránke obce minimálne počas výkonu verejnej funkcie.
- Zaviesť **Etický kódex zamestnancov**, ktorý bude obsahovať: *deklaráciu majetkových, peňažných alebo iných vlastníckych pomerov; riešenie konfliktu záujmov; úpravu zneužívania svojho postavenia, služobných informácií a dôvery nadriadeného na získanie neoprávnených výhod pre seba alebo svojich blízkych; úpravu využívania verejných prostriedkov na osobný prospech; úpravu prijímania darov, výhod a pod.; úpravu akceptovaného správania a konania po skončení pracovného pomeru; sankcie v prípade porušenia ustanovení kódexu.*

5) Politika etiky

- Zaviesť systém **monitorovania členstva zamestnancov** v riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánoch iných právnických osôb.
- Zaviesť systém monitorovania zamestnancov a ich rodinných príslušníkov z titulu vlastníctva nejakého podielu alebo postavenia spoločníkov v súkromných spoločnostiach.
- Zaviesť systém profesionálneho a nestranného mechanizmu podpory, presadzovania a vyhodnocovania **etického správania zamestnancov** na úrovni obce (*napríklad vo forme etického kancelára a odvolacieho orgánu k jeho rozhodnutiam*).
- Zaviesť osobitný režim riešenia **st'ážností spojenými s porušením etického kódexu** (*zabezpečené chránené oznamovanie nekalých praktík na pracovisku - whistleblowing*).
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejniť všetky **dokumenty týkajúce sa personálnej politiky** – Pracovný poriadok aj etické kódexy.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejniť zápisnice zo zasadnutí **komisie OcZ na ochranu verejného záujmu** na internetovej stránke obce.

6) Mediálna politika

- V prípade externého zabezpečenia všetky služby objednať po **verejnej obchodnej súťaži** resp. alternatívnej súťaži (*napr. elektronickej aukcii*).
- Zabezpečiť **nezávislosť subjektov** zabezpečujúcich mediálnu politiku obce - existencia orgánu, ktorý monitoruje obsah (tlačeného periodika resp. vysielania TV) a má kompetenciu požadovať jeho zmeny v záujme zabezpečenia obsahovej vyváženosti a zastúpenia rôznych názorov na fungovanie obce a skutočné fungovanie takéhoto orgánu.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejniť všetky **zmluvné vzťahy s externými subjektmi** zabezpečujúcimi mediálnu politiku obce resp. štatúty obecných médií.

7) Politika územného plánovania a stavebného úradu

- Do tvorby územného plánu **zapojiť** čo najväčší počet **obyvateľov** obce.
- Zaviesť **zásady všeobecnej zrozumiteľnosti** pri územnoplánovacej dokumentácii obce.
- Zaviesť **kritériálnu metodiku posudzovania** a zásadu jednotnej aplikačnej praxe (*zásada materiálnej rovnosti*) pri porovnateľných stavebných zámeroch.
- Zaviesť **elektronickú podateľňu** a elektronický register žiadostí v stavebnom konaní.
- Trvalo **zverejniť** na internetovej stránke obce **zmluvné vzťahy** so spoločnosťou mimo OcÚ pôsobiacej v oblasti územného plánovania.

7) Politika územného plánovania a stavebného úradu

- Trvalo zverejniť na internetovej stránke obce **územný plán** a územnoplánovacie podklady (napr. urbanistické štúdie).
- Informácie o pripravovaných zmenách a doplnkoch územného plánu **medializovať** aj prostredníctvom obecných médií a v miestnej tlači.
- Na úradnej tabuli a na internetovej stránke obce zverejniť informácie o každej **žiadosti o územné rozhodnutie** resp. stavebné povolenie doručené obci + archív takýchto žiadostí.
- Využívať **inštitút dočasnej úradnej tabule** (§ 26 zákona 71/1967 Zb. o správnom konaní) a začiatky všetkých konaní umiestňovať na mieste investície a súčasne ich trvalo zverejniť na internetovej stránke obce.

8) Rozhodovanie o pridelovaní dotácií/grantov

- Riešiť **konflikt záujmov žiadateľov** o dotáciu/grant a tých, ktorí rozhodujú o pridelovaní dotácií/grantov (*min. čestné vyhlásenie*) a zverejniť toto riešenie na internetovej stránke obce.
- Zaviesť **elektronickú podateľňu** pre žiadosti o grant/dotáciu.
- **Sprístupniť** verejnosti **zasadnutia komisií** rozhodujúcich o pridelení dotácie / grantu.
- O **pridelení** dotácie / grantu rozhodovať **súťažne**.
- Trvalo na internetovej stránke obce zverejniť VZN o pridelovaní dotácií resp. alternatívny dokument.
- Na internetovej stránke obce zverejňovať **aktuálne grantové výzvy** vrátane *presného postupu rozhodovania o udeľovaní dotácií/grantov a systém ich hodnotenia, časové medzníky*, a to v jednoduchom formáte.

8) Rozhodovanie o pridelovaní dotácií/grantov

- Na internetovej stránke obce zverejňovať **formuláre/žiadosti o pridelenie** jednotlivých typov dotácií/grantov; **pravidlá** pre pridelovanie dotácií/grantov vo forme **kritérií a ich váhy**; spôsob kreovania dotačných/grantových komisií; mená členov jednotlivých dotačných/grantových komisií.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejňovať **zápisnice** zo zasadnutí komisií rozhodujúcich o pridelení dotácie vrátane zoznamu udelených aj neudelených dotácií.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejňovať **rozhodnutia** o pridelení dotácie/grantu vrátane hodnotiacich tabuliek k jednotlivým projektom.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejňovať **správy o realizovaných akciách** financovaných z dotácie/grantu a zverejňovať pozvánky na podujatia financované z dotácie/grantu.

9) Politika transparentnosti v mestských firmách

- Pri obstarávaní tovarov, služieb a stavebných prác obchodnou spoločnosťou využívať **elektronické aukcie**.
- Pri menovaní zástupcov obce do obchodných spoločností s majoritou obce a do rozpočtových a príspevkových organizácií obce zaviesť **rovnaké pravidlá** ako pri prijímaní zamestnancov obce.
- Na internetovej stránke obce aj spoločnosti trvalo zverejňovať *výročné správy, zakladacie (zriaďovacie) listiny, kontrakty s mestom a vedenie (resp. zloženie orgánov)*.
- Nevytvárať ďalšie obchodné spoločnosti takýchto spoločností.

10) Politika verejného obstarávania

- Využívať **elektronické aukcie** ako spôsob realizácie verejného obstarávania. V prípade ich nepoužitia tento fakt zdôvodniť.
- Spracovávať **audity ročných plánov** verejného obstarávania a ročných správ o stave a výsledkoch verejného obstarávania a zverejniť ich. Plány verejného obstarávania na príslušný rok predložiť spolu s rozpočtom obce.
- Zverejňovať **analýzy** voľby interného alebo externého zabezpečenia služieb obcou.
- Zaviesť a na internetovej stránke obstarávateľa trvalo zverejniť **etický kódex verejného obstarávania** platný a záväzný pre všetkých zúčastnených na procese verejného obstarávania vrátane riešenia konfliktu záujmov na strane verejného obstarávateľa.

10) Politika verejného obstarávania

- Viest', aktualizovať a na internetovej stránke obstarávateľa trvalo zverejniť **databázu zmlúv s externými dodávateľmi služieb**.
- Na internetovej stránke obstarávateľa trvalo zverejniť všetky dostupné **informácie o verejnom obstarávaní** (*interné smernice; oznámenia o verejných obstarávaníach; informácie o ustanovení komisií pre hodnotenie ponúk a riešení žiadostí; výsledky obstarávaní*).
- Na internetovej stránke obstarávateľa trvalo zverejňovať **všetky zmluvy** uzatvorené vo verejnom obstarávaní vrátane ich dodatkov.

11) Pravidlá transparentného rozpočtovania

- **Návrh rozpočtu** zverejniť na internetovej stránke obce spolu so slovným opisom všetkých položiek v rozpočte vrátane krátkeho zdôvodnenia položky – pri príjmoch titul nadobudnutia a pri výdavkoch zdôvodnenie (účel) výdavku.
- Na zmeny schváleného rozpočtu uplatňovať **rovnaké pravidlá** ako na návrh rozpočtu (*zverejnenie na internete na pripomienkovanie verejnosťou atď.*).
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejniť **aktuálny rozpočet** obce a rozpočty minimálne troch po sebe nasledujúcich ostatných uplynulých rokov.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejniť **podporné dokumenty** k rozpočtu: dodávateľské faktúry obce v aktuálnom a predchádzajúcom rozpočtovom roku, informácie o zmluvách uzatvorených obcou.

11) Pravidlá transparentného rozpočtovania

- Na internetovej stránke obce trvalo zverejniť **Register investičných akcií** obce (*obsahuje prehľad plánovaných investičných akcií v obci*) za bežný a tri predchádzajúce uplynulé rozpočtové roky.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejňovať **finančné výročné správy** obce vrátane informácií o vývoji **dlhovej** služby obce, a to všetko pri rešpektovaní zásady všeobecnej zrozumiteľnosti.
- Na internetovej stránke obce trvalo zverejňovať finančné výročné správy obce vrátane informácií a výške vyplatených **miezd a odmien** volených predstaviteľov obce, a to všetko pri rešpektovaní zásady všeobecnej zrozumiteľnosti

12) Politika pridelovania bytov a miest v sociálnych zariadeniach

- Umožniť verejnosti **prístup na zasadnutia komisií** rozhodujúcich o pridelení bytu ako aj o prevode bytov do osobného vlastníctva.
- Zaviesť **elektronickú evidenciu** žiadostí (o pridelenie bytu, prevod bytov do osobného vlastníctva a o miesto v sociálnom a predškolskom zariadení, ktorého zriaďovateľom je obec) s možnosťou **sledovania stavu** žiadosti zverejnenej na internetovej stránke správcu / obce.
- Ako dominantný spôsob pridelovania bytov a miest v sociálnych / predškolských zariadeniach zaviesť **verejnosti prístupné žrebovanie**.

12) Politika pridelovania bytov a miest v sociálnych zariadeniach

- Na internetovej stránke správcu bytov trvalo zverejniť **pravidlá pridelovania bytov** a pravidlá prevodu bytov do osobného vlastníctva.
- Na internetovej stránke správcu bytov trvalo zverejniť **zápisnice z rokovania komisií** rozhodujúcich o pridelení bytu a prevode bytu do osobného vlastníctva bytov max. do 7 dní od rozhodnutia.
- Na internetovej stránke správcu bytov zverejniť **oznámenia o zasadnutí komisií** rozhodujúcich o pridelení bytu a prevodu bytov do osobného vlastníctva min. 7 dní pred jej stretnutím.

12) Politika pridelovania bytov a miest v sociálnych zariadeniach

- Na internetovej stránke správcu bytov trvalo zverejniť priebežne aktualizovanú (minimálne každých 6 mesiacov) **základnú štatistiku o bytoch** v správe obce (*koľko bytov má mesto, koľko je v prenájme, koľko je voľných a pod.*) a žiadateľoch o byt a miesta v **sociálnych a predškolských zariadeniach** obce.
- Na internetovej stránke správcu bytov trvalo zverejniť **zoznam sociálnych a predškolských zariadení**, ktorých zriaďovateľom je obec vrátane *informácie o aktuálnom počte klientov, počte voľných miest resp. počte žiadateľov o miesto v zariadení, informácie o možnostiach získania miesta v zariadení, rozpočte zariadenia, informácie o vedúcom/správcovi zariadenia a počte zamestnancov zariadenia.*

Záver

- 1) Nakladanie s verejným majetkom
- 2) Personálna politika
- 3) Politika participácie verejnosti na rozhodovaní miestnej samosprávy
- 4) Politika prístupu k informáciám o fungovaní miestnej samosprávy
- 5) Politika etiky
- 6) Mediálna politika
- 7) Politika územného plánovania a stavebného úradu
- 8) Rozhodovanie o pridelovaní dotácií/grantov
- 9) Politika transparentnosti v mestských firmách
- 10) Politika verejného obstarávania a politika zabezpečovania služieb
- 11) Pravidlá transparentného rozpočtovania a informovania verejnosti o rozpočte
- 12) Politika pridelovania bytov a miest v sociálnych zariadeniach

Prečo áno?

- Skúsenosti z mesta Martin:
 - „Tvrde“ benefity (finančné): 28 percentné úspory zavedením elektronických aukcií do verejného obstarávania
 - „Mäkké“ benefity:
 - Obraz v médiách (obraz mesta aj primátora), ocenenia pre mesto ako transparentné mesto (veľvyslanci, rada Európy, Európska únia, OSN)
 - Väčšia participácia verejnosti – napr. návštevnosť internetovej stránky mesta narástla o 40 percent (na 11,5 tis. návštevníkov v decembri 2009)
 - Búranie mýtov o kradnutí

Prečo áno?

- „Mäkké“ benefity – prečo sú dôležité:
 - Hodnovernosť politického lídra
 - Jeho obraz v médiách
 - Výhoda oproti súperom v politike
 - Vyššia dôvera verejnosti v samosprávu a jej vedenie

Transparency International Slovensko

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava

Tel. 02/ 5341 7207

tis@transparency.sk

Ivan Rončák

roncak@transparency.sk

Tomáš Jacko

jacko@transparency.sk

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENSKO**